

Pósa Lajos

Radnóton született, 1850-ben. Tanulmányait Rimaszombatban és Sárospatakon végezte, majd Budapesten reáliskolában tanított. Első írásai 1870-től az Ellenőrben és a Nemzeti Hirlapban jelentek meg; 1881-től 89-ig a Szegedi Napló munkatársa volt; a Singer és Wolfner Kiadó innen, Szegedről hívta a fővárosba és bízta meg Az Én Újságom szerkesztésével. Íróársai szerették vidámságát és közvetlenségét; megszokott helyét, az Orient Szálló "Pósa-asztalánál" sokan és szívesen keresték fel. Budapesten halt meg, 1914-ben. Legszűkebb baráti köre, sőt Bródy Sándor is rajongó szuperlatívuszokban beszélt róla, Herman Ottó 1910-ben Nobel-díjra akarta jelöltetni, egy irodalomtörténész kortársa pedig kijelentette, hogy több mint négyszáz dala ^[682.] élni fog a magyar nép ajkán, "míg magyar ember lesz e földön" (Gyöngyösi László: *Pósa-gyalázás*, It 1921. 83–86.).

Hangját *Gyermekversek* című könyvében (1886) találta meg; Az Én Újságom című gyermeklap szerkesztőjéül 1889-ben lépett fel. Országos népszerűségének ez a lap volt egyik alapja, s joggal: mint gazdag leleményű gyermekköltő, múlhatatlan érdemeket szerzett. Dalai közül a cigánynóta-szerzők (Dankó Pista, Lányi Géza) megzenésítésében sok a nép ajkára került, öt dalát még a fiatal Bartók Béla is megzenésítette. 1914-ben, kevéssel halála előtt, negyven éves írói jubileumán ötvenezer gyerek vonult fel üdvözlésére a pesti ligetbe, ahol utóbb szobrot is emeltek emlékére.

Pósa sosem vált igazi felnőtt emberré, felnőtteknek szóló versei alig is különböznek gyermekverseitől; hol a gyerek, hol a nótázó legény álarcában mutatkozik bennük, csak a saját arcát nem látjuk soha. Minduntalan visszásír a falujába, mert szerinte ott, a muskátlis ablakok, a fecskés ereszaljak világában legszebb az élet. Állandóan áldás-mondás csordul ki az ajkán, ami szintén növeli verseiben az idilli megelégedettség hangulatát.

A népszínmű virulásának kora volt ez, az a kor, amelyben az "igazi magyar ember" tartozott időnként cigány mellett mulatni. Pósa megtalálta az egykorú magyar társadalom uralkodó rétegéhez illő műfajt: a nótát. Más ez, mint a dal. Endrődi Sándor vagy Szabolcska Mihály dalköltő, Pósa nótaköltő. A nóta ugyanis – a dallal szemben – személytelen, s hogy bárkinek húzható, bárkit helyettesíthető legyen, nem a költő egyéniségét fejezi ki, hanem egy képzelt falusi vagy kisvárosi legényét, aki ellágyulva, elomolva a halálos nagy szerelemtől, a kocsmasztalnak dőlve, vagy egy "kislány" ablaka alatt énekel, vagy anyjának gyónja a hűtlen kedves miatti bánatát. Lényegéhez tartozik, hogy ne legyen eredeti, hanem konvencionális. A nóták külsőleg is rendkívül egyformák: rendszerint két, de legfőljebb három szakaszból állnak, versformájuk hangsúlyos és egy visszatérő sor valami gondolatritmus-félét és zártságot visz beléjük.

Pósa verseiben nemcsak megszólalt a szellemi igénytelenség, kiskorúság, problémátlanság, hanem ezt önmagával elégedetten úgy is mutatta fel, mint a tisztalelkűség és magyarosság eszményét. Pósa a falusi óvodások lelkületét állította példaképpül a nemzet elé. Nem csoda, hogy költészetét olykor a hivatalos irodalom, például a Gyulai Pál szerkesztette Budapesti Szemle is elutasította.